

Kas me vajame venekeelset haridust?

Sellele küsimusele otsivad Katariina kolledži vaidlusest lähtudes vastust **Karin Paulus** ja **Harry Liivrand**.

Kaotagem keeleline segregatsioon

Rein Raua idee Tallinna ülikooli venekeelsest Katariina kolledžist võib ju olla kantud õilsast soovist sulandada venelased eesti ühiskonda (vt ka Raua artiklit 17. novembri EPLis) ja vähendada eestlaste ning vene(keelsete) kolonistide vastuolu, kuid see ei lahenda küll nende lõimumisprobleemi Eesti ühiskonda. Ja mis jätkuvalt kaunis eufemism – lõimumine! Terve mõistus ja rahvusvaheline praktika näitavad ometi, et integratsioon saab siiski toimuda vaid vähemuse tahtel ja kohalike traditsioonide omaksvõtul, mitte asukohamaa lõputul vastutulekul muukeelsete kodanike soovidele (hea probleemiülevaate Hispaania näite varal andis **Mihkel Mutt** 17. novembri Postimehes).

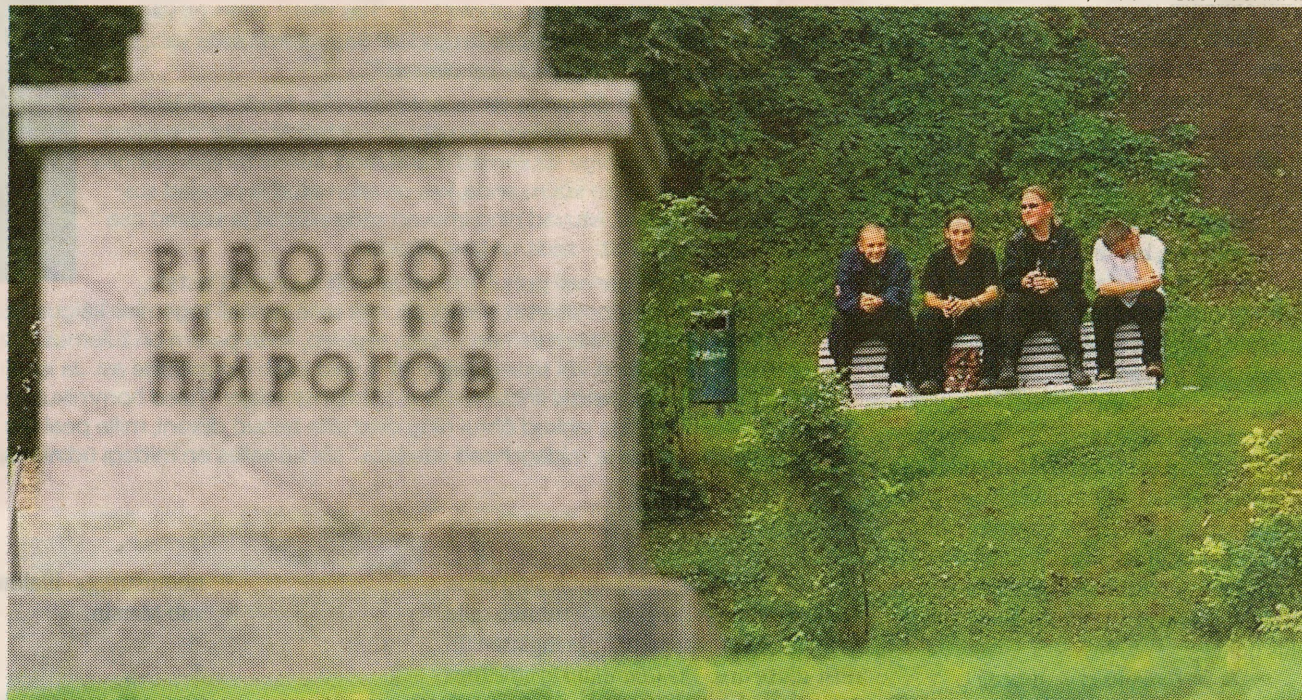
VIST EESTI JA LÄTI AINSATENA VÕIMALDAVAD Euroopas siiani riiklikku alg- ja keskharidust lisaks riigikeelele veel teises keeles. Mujal Euroopas oleks selline keelepoliitika nonsenss. Pole kuulnud, et sellised rikkad riigid nagu Holland või Saksamaa mõtleksid asutada oma suurematele muulasgruppidele näiteks riiklike türgi- või araabiakeelseid algkoole, kõrgkoolidest rääkimata. Pole ka türgi- või araabiakeelseid lasteaedu. Kuid samas on lubatud immigrantidel üleval pidada oma pühapäevakoole, luua ja rahastada oma kultuuriorganisatsioone.

Ja mis rääkida (uus)kolonistidest ja *Gastarbeiter*-itest, kui isegi ajalooliste rahvusvähemuste puhul, nagu baskid Hispaanias või bretoonid ja elsaslased Prantsusmaal, ei sallinud suurriigi šovinistlik rahvuspoliitika kuni eelmise sajandi viimase veerandini muukeelset haridust. Eesti aga mängib siiani mitteametlikult kakskeelse riigi mudeliga (häbiväärne näide vene keeles korraldatud viimane kohtuprotsess **Mark Sirõki** ja **Maksim Reva** üle), pidades ülal isegi venekeelset (ja oma sundloomisest saadik skandaalselt nõrga, poolprofessionaalse tasemega) teatrit Tallinnas (kus isegi teatri juhtkonna sõnul valitseb pidev publikupõud) ja peale makstes venekeelsetele kultuuriajakirjadele, mille mikroskoopilised tiraažid näitavad veenvalt vene kultuurihuviliste tõelist hulka Eestis!

HARIDUS EESTIS PEAB OLEMA EESTIKEELNE, nii alg-, kesk- kui ülikoolis. Eestis aga eksisteerib hariduspoliitikas endiselt keeleline segregatsioon. Ent mida kiiremini venekeelne alg- ja keskharidus eestikeelseks muutub, seda kiiremini toimub ka venekeelse elanikkonna sulandumine Eesti ühiskonda. Hirm, et ilma venekeelse kõrghariduseta lahkuvad siinsed vene noored välismaale, ei pea paika – reisimine ja uute õppimisvõimaluste leidmine on iga vaba inimese õigus. Ka paljud eesti noored lähevad välismaale õppima ning mitmed neist otsustavadki piiri taga uut elu alustada.

Loomulikult jäävad Eesti venelased vaatama venekeelseid telekanaleid, kuulama omakeelseid raadiosaateid ja välja andma oma ajalehti nii nagu sajad tuhanded vene emigrandid tänapäeva Saksamaal. Loomulikult peavad nad vaid neile omaseid pidusid ja tähistavad oma spetsiifilisi tähtpäevi, ja see on nende õigus. Kuid nii väikese põlisrahva arvuga maa nagu Eesti ei saa endale mitte kuidagi lubada kakskeelset haridussüsteemi. Lipitsejat ega orirahvast (**Märt Laarmani** väljend) ei austa keegi.

Harry Liivrand

PIROGOVI PLATS EMAJÕE ATEENAS: Tartu saksakeelses ülikoolis õppinud ja õpetanud venelase Nikolai Pirogovi kakskeelne mälestussammas pakub praegu kaitset igast rahvusest (üllõpilas)õllesõpradele.

Priitahtlik valik

Nagu legendaarses vene multifilmis “Nõiamoor on vastu” saboteeris arbuja oma käsilastega olümpiamänge, on nüüd Alma Mater oma rinnalastega asunud kõlvatult konkurenti – Tallinna ülikooli – piirama. Sest kuidas tõlgendada teisiti tõsiasi, et kui Tartu ülikooli enda programmis on mõned õppekavad vene keeles ning üks kolledžitest paikneb lausa Narvas, nähakse pealinna kõrgkooli analoogilises ettevõtmises suisa katset emakeelt tappa?

TERAVAT KRIITIKAT ON TEINUD ka valitsus, vanamoodsamad ajaloolased, noorparteilased ning Eesti Keele Instituut. Isamaa võib sattuda hädadohtu, hoiatab haridus- ja teadusminister **Tõnis Lukas** rahvusaaslaste konverentsikõnes: “Kui venekeelsetel inimestel aidatakse Eestis jätkata oma isoleeritud keskkonnas – ahendab see oluliselt ka eesti keele väljavahetust, seega on takistuseks eestluse arendamisele üldisemalt.”

Samal ajal pigistatakse pea kõigis ülikoolides silm kinni umbkeelsete vahetusüllõpilaste ees, õppejõud aktsepteerivad võõrkeelseid referaate ning doktoritöid.

Millegipärast ei peeta samavõrra ohtlikuks tasulistes, aga ka riiklikes kõrgkoolides vohavat inglise keelt ning Eesti konteksti suhtes umbkeelseid ja -meelseid professoreid.

Seega oleks Katariina kolledž üldise mitmekeelse, silmakirjaliku rahvusliku retoorikaga palistatud kõrghariduse avalik tunnistamine.

Ja tegelikult ei saa ma kuidagi aru, miks peaks venekeelse õpetuse jätna üpris kummaliste, sageli ka akrediteerimata Venemaa kõrgkoolide filiaalide hooleks. Miks ei võiks pakkuda sellele kvaliteetsemat asendit? Ja ühtlasi võimalust koolituse pealt veidi teenida.

Mõistagi on ennatlik arvata, et Tallinna ülikoolis antav riiklik ja “ideoloogiliselt õige” haridus oleks ninanips ebapatriootlikele kaasmaalastele ning Vene karele ja aitaks integreerumist hoogustada. Sest alahinnata ei tohi siiski inimeste võimet oma peaga mõelda ning noorte puhul sageli just teisiti mõelda. Ja ülikool võiks ikka jääda vaba vaimu ning mitte propaganda kantsiks.

Kuid kindlasti ei tarvitse karta, et pärast Katariina kolledži tegemist enam Eestis

elavad suur- ja väikevenelased eesti keeles õppida ei taha. Sest vähemasti Tallinnas on juba praegu probleem, et vene perekonnad tahavad oma võsukeksi panna ikka eesti lasteaedadesse (ja mitte vene oma-desse, mis on alakoomatunud), et hiljem jätkata haridusteed eesti koolis. Kas ei oleks siis üldse aeg likvideerida vene sõimed ja lasteaiaid või vähemasti alustada hoolsamat keelekümblemist varem?

KAHTLEMATA EI AHENDA Katariina kolledž üllõpilaste silmaringi, vaid pakuks neile rohkem valikuvabadust. Sest kui praegu eelistavad mõned vene noored just keele tõttu korralikku haridust minna hankima Moskvasse ning Peterburi, siis nüüd ehk leitakse sobiv eriala Eestist. Kuigi taas, mõnikord elukohta vahetada on vahva. Sest miks muidu kipuvad eesti tudengite hordid veetma semestrit Voroneži ülikoolis ja mujal Euroopas? Kas tõesti on tegu verereeturitega, või lihtsalt teadmishimulistega?

Elujõuline kultuur ei vaja pidevat eestkostet, vaid võimalust valida, areneda, muutuda.

Karin Paulus